

Tilvæksten og Afgangen er i de allerfleste Departementer kun 1—2 pCt. (i flere endog rent forsvindende); kun i 6 Departementer er der en Stigning af 4—6 pCt. og i 4 andre af 8—12, imedens der ligeledes i 6 er en Aftagen med 4—4½ og i 5 med 5—6 pCt.

End videre vil den Mærkelighed vise sig, at der saa vel i Tilvæksten som i Afgangen er en vis Regelrthed, d. v. s. at den er nogenlunde ens i de enkelte *geografiske Grupper* eller Bælter, i hvilke Departementerne naturlig kunne samles, samt at disse Grupper igjen paa det nærmeste falde sammen med Frankrigs gamle historiske Landskaber. Man vil saaledes i Midt-Frankrig, d. v. s. det gamle Orleanais og de sønden derfor liggende Egne, lige ned til Corrèze i Limousin og Cantal i Auvergne, finde enten Tilbagegang eller kun ringe Fremgang: Allier skyder sig dog ind imellem som en mærkelig Undtagelse med en Tilvæxt af 8 pCt. Strækningen Nord for denne Gruppe, lige fra Côtes du Nord til Somme, d. v. s. det gamle Normandie med det tilgrænsende Maine og Anjou, samt en Del af Bretagne, viser afgjort Tilbagegang (i 5 Departementer endog med 4—6 pCt.); ikkun Nedre Seine afviger fra Regelen, vel nærmest ved de to store Stæder, Rouens og La Havres Indflydelse. I det vestlige Frankrig, d. v. s. hele det øvrige Bretagne og Poitou (Vendée), er der en svag Fremgang, imedens det sydvestlige, afskaaret ved en Linje fra Arriège ved Pyrenæerne gennem Øvre-Garonne (hvori Toulouse ligger) og op til Nedre Charente, altsaa det gamle Gascogne og de nærmeste Landskaber, viser en Aftagen af 1—4 pCt. Der er dog her ligesom ved de to første Grupper en enkelt Undtagelse, nemlig Gironde med Bordeaux (Tilvæxt 5 pCt.). Landet vest for Lion-Bugten, den sydligere Del af Languedoc, har en Stigning af 3—4 pCt., men hele det sydøstlige Frankrig fra Gard op til Jura, altsaa Provence, Dauphiné, Savoien og det nordlige Languedoc, er aftaget i Folkemængde, de nordligere Egne med 1—2, de sydligere med 4 pCt. Kun Rhonemundingerne maa fraregnes, hvilket maa tilskrives Staden Marseille; men Stigningen er dog kun 1½ pCt. Tilbage staar det nordøstlige Frankrig (Bourgogne, Franche Comté, Lothringen o. fl.); men med Undtagelse af Departementet Marne i Champagne (med Reims) finder man ingen Fremgang, før man kommer op til den nordligste Spids, Nord og Pas de Calais, der have en Tilvæxt af henholdsvis 9 og 6 pCt. Endelig viser der sig Stigning i den vestlige Del af Isle de France, Seine og Seine-Oise med 12 og 5 pCt., men derimod Tilbagegang i den østlige og ligeledes Stigning i det gamle Lyonnais med de to store Fabrikbyer Lyon og St. Etienne (i den førstes Departement, Rhone, dog kun 4, men i den sidstes, Loire, endog 10 pCt.).

Allerede af denne Fremstilling bliver det klart, hvor stærk en Indflydelse de *store Stæder* øve paa deres Departementers Folkemængde, og hvor mægtig deres Tiltrækningskraft er. Dette fremgaar endnu tydeligere, naar man ser, at i Tidsrummet 1866—72 havde de 42 største Byer i Frankrig (med 30,000 Indb. og derover) en samlet Tilvæxt af 136,000 Mennesker, skjønt Landet som Helhed viste en Tilbagegang i Folkemængden med 370,000: en halv Million Mennesker var altsaa flyttet ind i Stæderne fra Landet eller Smaabyerne. I de sidste 4 Aar (1872—76) falder mere end tre Ottendedele af hele Tilvæksten (nemlig 313,000) paa de 43 store Byer, og i Tidsrummet 1861—66 kom næsten Halvdelen paa deres Part. 1866 havde Frankrig 45 saadanne Byer med i alt næsten 5 Mill. Indb., og skjønt det ved Fredslutningen 1871 tabte tre af dem (Metz, Mühlhausen og Strassburg) med næsten 200,000 Indb. tilsammen, var Formindskelsen i den samlede Folkemængde for slige Byer ved Tællingen 1872 dog kun 60,000, og 1876 var Tallet steget til 5,273,000. Med andre Ord, Forholdet imellem deres og hele Landets Folkemængde var 1866 kun 13,1 pCt., men steg 1872 til 13,8 og 1876 til 14,8. Af de ovennævnte 5½ Mill. boede oven i Kjøbet 3½, altsaa næsten to Tredjedele og omtrent en Tiendedel af Frankrigs Folk, i Paris og de otte Stæder, der have over 100,000 Indb. Tager man de 28 største Byer (med over 45,000 Indb.), vil man finde, at de 1866 havde en Folkemængde af 4,215,000 og 1876 af 4,667,000; de voxede altsaa

i ti Aar med henved 11 pCt., medens Frankrig som Helhed kun havde en Tilvæxt med en Tiendedel deraf.

Disse 28 Stæder og deres Indbyggertal ere:

	1866	1876	Tilvæxt i pCt.
Paris	1,825,000	1,989,000	9
Lyon	324,000	343,000	6
Marseille	300,000	319,000	6
Bordeaux	191,000	215,000	11
Lille	155,000	163,000	5
Toulon	127,000	132,000	4
St Etienne	97,000	126,000	30
Nantes	112,000	122,000	9
Rouen	101,000	105,000	4
Le Havre	75,000	92,000	23
Roubaix	65,000	84,000	29
Reims	61,000	81,000	33
Toulon	77,000	70,000	÷ 8
Amiens	61,000	67,000	10
Brest	80,000	67,000	÷16
Nancy	50,000	66,000	32
Limoges	53,000	59,000	11
Rennes	49,000	57,000	16
Angers	55,000	57,000	4
Montpellier	56,000	55,000	÷ 2
Besancon	47,000	54,000	15
Nizza	50,000	53,000	6
Le Mans	45,000	50,000	11
Versailles	44,000	50,000	14
Tourcoing	38,000	49,000	29
Tours	42,000	48,000	13
Dijon	39,000	48,000	23
Grenoble	40,000	45,000	12

Emil Elberling.

Det corniske Sprog Som man véd, har den keltiske Stamme i sin Tid indtaget store Dele af Evropa; men efterhaanden er den bleven trængt mere imod Vest, i det andet indvandrede Stammer have overvundet den og fra-røvet den Modersmaalet. Denne Proces gaar stadig frem ad, og den Tid vil mulig komme, da der ikke mere findes Folk, som tale et keltisk Sprog. For Tiden kan man regne, at Tallet paa de Mennesker, som tale keltisk, i alt udgjør 3½ Mill. eller omtrent 1 pCt. af Europas Folkemængde, og heraf findes 1 Mill. i Bretagne, Resten i Storbritannien.

Paa Halvøen *Cornwall* fandtes forhen en Befolkning, der udelukkende talte den Gren af det keltiske, som kaldes cornisk. Dette Sprog uddøde i det forrige Hundredeaar, men det kjendes ellers godt af nogle levnede Skrifter. Om dets gradvise Forsvinden og Uddøen og om de faa Spor, som endnu er tilbage i Folkesproget, findes der ret interessante Oplysninger i en Artikel af *H. Jenner** og i en lille Opsats af *Lack Sjørma***. Jenner minder om, at den store keltiske lærde Edw. Lhuyd 1707 opgav, at der taltes cornisk i 23 Sogne, dog saaledes, at mange af Indbyggerne i disse Egne kun kunde tale engelsk, hvilket Sprog ogsaa enhver cornisktalende forstod, og fremdeles, at Sproget henimod Midten af det samme Hundredeaar var i saa stærk Tilbagegang, at kun gamle Folk kunde forstaa det. I Slutningen af det 18de Hundredeaar uddøde Sproget fuldstændig, og baade *Pryce**** og *Whitaker***** sige, at kun to eller tre Mennesker kunde tale cornisk. Det sidste, der er skrevet paa dette Sprog, er et Brev med tilhørende engelsk Oversættelse, skrevet 1776 af en Fisker ved Navn William Bodenor fra Mousehole. Dette Brev lyder i dansk Oversættelse saaledes:

Jeg er 65 Aar gammel og er en fattig Fisker; jeg lærte cornisk, da jeg var Dreng. Naar jeg var til Sos med min Fader og fem andre Mænd i Baaden, horte jeg i Ugevis næppe et engelsk Ord. Jeg har aldrig set en cornisk Bog; men jeg lærte cornisk, naar jeg var til Sos sammen med gamle Folk, i vor By er der kun 4 eller 5, som kunne tale cornisk; gamle Folk paa omtrent 80 Aar. Yngre Folk have aldeles glemt cornisk.

Skjøndt cornisk saaledes i mange Aar har været et dødt Sprog, er det dog ikke sporløst forsvundet, i det flere corniske Ord endnu kunne forekomme i daglig Tale, ligesom ogsaa Udtryksmaaden i nogle Tilfælde minder om cornisk. Saaledes bruger man i Cornwall at omskrive Præsens af Verberne ved Hjælp af Ordet *do*, og man siger saa „they do say“ i Steden for „they say“. Ligeledes er det en

* Transactions of the Philological society (1873—74).

** Revue celtique.

*** Archæologia Cornu-Britannica (1799).

**** Supplement to Powlheles History of Cornwall (1799).

Levning fra det corniske, naar man sædvanlig undgaar at bruge Verbet „at have“ og derfor sætter „it belongs to me“.

Danske Opmaalingsarbejder 1877. Efter Opfordring er der godhedsfuldt meddelt Tidskriftet følgende *officielle* Oplysninger:

Generalstabens topografiske Afdeling har fortsat Trianguleringsarbejderne i det nordvestlige Jylland og tilendebragt den grafiske Planering af Terrænet imellem Randers og Viborg. Detailopmaalinger ere foretagne i Eggen imellem Grenaa, Frijsenborg og Viborg med en Styrke af 8 Officerer og 37 Underofficerer. Af Stabens Atlas over Danmark ere Bladene Borris, Sønder Omme, Hoven, Vorgod, Bregning, Skarild og Skjerne i Maalestokken 1:40,000 udgivne i Handelen. Desuden er der udkommet Fotolitografier af 6 fynske og 12 jyske Maaleborde, samt af de ved en Revision i Marken rettede 4 sydligste Blade af Kaartet over Kjøbenhavns Omegn i Maalestokken 1:20,000. I Løbet af 1878 venter man at faa alle de manglende fotolitografiske Kaart i 1:20,000 af hele den sydlige Del af Jylland indtil Linjen Grenaa-Holstebro færdige.

Sjøopmaalingen 1877 har lykkelig fuldført Opmaalingen af *Horns Rev*; dette er sket med de samme 4 Fartøjer som 1876. Fra Orlogsskonnerten „Fylla“ er der foretaget en Del Dybde- og Temperaturobservationer mellem *Island* og *Grønland* samt en Del Dybdemaalinger mellem *Island* og *Færøerne*; fremdeles er der udført flere Oplodninger i Faxebugten, Seidisfjord og Berufjord, samt taget Pladsbestemmelser, Misvisningsobservationer og Landtoninger paa forskellige Steder. I *Grønland* har Premierløjtnant Jensen trianguleret Strækningen fra Frederikshaabs Isblink til Tindingen, lidt norden for Arsukfjorden, og astronomisk bestemt en Del Punkter langs Kysten og i enkelte Fjorde imellem den nævnte Isblink og Grædefjorden norden for Fiskernæsset, og i den sydligste Del af *Grønland*, samt taget en Croquis af Grædefjorden; endelig er der foretaget nogle Højdebestemmelser paa forskellige Steder i *Grønland*.

Expeditioner til Grønland. For den Sum, som Staten bevilger i dette Øjemed, er det nu bestemt, at der i dette Aar skal ske to Expeditioner. Til Nordgrønland afgaar Assistent *K. J. V. Steenstrup*, der har tilbragt 5 Sommere paa Grønland. Til Sydgrønland afgaar Premierløjtnant i Flaaden *J. A. D. Jensen*, der var med *Steenstrup* 1877, og han ledsages af Kand. polyt. *A. Kornerup*, der var med *Steenstrup* 1876, og af Arkitekt *Groth*. Til at have Overledelsen af Grønlands Undersøgelse er der nedsat en Komité, bestaaende af Prof. *Johnstrup*, Justitsraad *Rink* og Kommandør *Ravn*, Direktør i Marineministeriet.

Ed. E.

Havundersøgelser ved Island Ligesom 1877 vil der 1878, dersom Vejrforholdene tillade det, blive foretaget Maalinger af forskellig Slags i Havet nordvest og norden for *Island*. Orlogsskonnerten „Fylla“, der denne Gang føres af Kapt. Buchwald, skal ligesom forrige Aar udføre Maalingerne.

Ed. E.

Det internationale afrikanske Selskab. I Følge en Skrivelse, der er tilsendt vort Selskabs Præsident, Hs. kgl. Højhed *Kronprinsen*, har Kongen af Belgien været saa heldig i fremmede Lande at vinde stærk Tilslutning med Hensyn til sine Bestræbelser for at undertrykke Negerhandelen og at undersøge det indre Afrika.

I følgende Lande ere Komiteer blevne dannede: *Tyskland* (Præsident: Prins Henrik VII. af Reuss), *Østrig-Ungarn* (Protektor: Ærkehertug Rudolf; Præsident: Finansminister, Baron Hofmann), *Schweiz* (Præsident: Bouthillier de Beaumont), *Frankrig* (Protektor: Mac Mahon; Præsident: F. Lesseps), *Spanien* (Præsident: Kongen af Spanien), *Portugal* (Præsident: Greven af San Januario), *Italien* (Præsident: Kongen af Italien), *Nederlandene* (Præsident: Prins Henrik), *Rusland* (Præsident: Storfyrst Konstantin), *de nordamerikanske Fristater* (Præsident: Mr. John Latrobe). I *England* har man, som omtalt i nærværende Tidskrifts 1ste Bind (S. 136), dannet en særegen Komité, der staar under Protektorat af Prinsen af Wales, og som agter at arbejde uafhængig af det internationale Selskab. — *Æresmedlemmer* foruden Hs. kgl. Højhed *Kronprinsen* ere: Kejseren af Brasilien, Kongen af Sachsen, Kongen af Sverige-Norge, Storhertugen af Baden, Ærkehertug Karl Ludvig af Østrig, Storfyrst Konstantin, samt Storhertugen af Sachsen-Weimar.

Igenem den belgiske Konsul i Kjøbenhavn *C. P. A. Koch* har ogsaa det danske geografiske Selskab modtaget en Indbydelse til at danne en Komité, der skulde slutte sig til det internationale afrikanske Selskab. Bestyrelsen har derpaa givet et Svar, som gaar ud paa, at vi i høj Grad interessere os for det storartede Foretagende, som Hs. Maj. Kongen af Belgien staar i Spidsen for; men at vort Selskab er saa nyt, og at vi først og fremmest have den Opgave at bidrage til Undersøgelsen af de store Lande imod Nord, som høre under den danske Krone. Bestyrelsen har derfor ikke fundet det rigtigt foreløbig at nedsætte nogen Komité, der skal være en Underafdeling af det internationale afrikanske Selskab; men den vil arbejde hen til, særlig igjennem Tidskriftet, at Opmærksomheden heri Landet henledes paa det internationale afrikanske Selskabs Virksomhed.

Ved Mødet i Brüssel den 19de Juni f. A. oplystes det, at Selskabet fra Belgien alene har en aarlig Indtægt af 73,000 Frank. Præsidenten for Executiv-Komiteen er Kongen af Belgien, dens Sekretær er Baron Greindl, og dens øvrige Medlemmer ere: Dr. Nachtigall, Quatrefages og Sanford, de nordamerikanske Fristaters Minister i Belgien.

Ed. E.